

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ АВІАЦІЙНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ

Найменування центрального органу управління освітою, власника

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заст. директора

Алла АДАМЕНКО

« 29 »   08   2022р.

СОЦІОЛОГІЯ

Назва навчальної дисципліни

ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

підготовки фахового молодшого бакалавра

Назва освітньо-професійного ступеня

спеціальності 051 Економіка

Шифр і назва спеціальності

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: Київським авіаційним фаховим коледжем

Повне найменування вищого навчального закладу

Розробник:

Підпис

В. Крутькова

викладач
вищої категорії

Схвалено на засіданні циклової комісії
гуманітарної та соціально-економічної підготовки

Назва циклової комісії

Протокол № 1, від «29» серпня 2022р.

Голова циклової комісії

Підпис

В. Крутькова
Прізвище та ініціали

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни «Соціологія» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахового молодшого бакалавра спеціальностей «Економіка».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є соціальне буття, соціальні виміри суспільства, особливості взаємодії індивідів, її груп, спільнот. Вона охоплює великий масив знань про соціальну дійсність, а також різноманітні підходи, методика її дослідження й інтерпретації отримання результатів.

Міждисциплінарні зв'язки: вивчення дисципліни «Соціологія» пов'язується з вивченням дисциплін: «Всесвітня історія», «Основи філософських знань», «Політична економія», «Історія України», «Основи правознавства».

Програма навчальної дисципліни складається з таких тем:

Тема 1. Соціологія як наука

Тема 2. Основні етапи і тенденції розвитку соціологічної думки

Тема 3. Розвиток соціологічної думки в Україні

Тема 4. Суспільство як соціальна система. Соціальна структура та соціальна стратифікація

Тема 5. Соціальні відносини. Соціальні процеси. Конфлікт як прояв соціальних відносин

Тема 6. Етносоціологія

Тема 7. Економічна соціологія. Соціологія праці та зайнятості

Тема 8. Політична соціологія. Соціологія права. Соціологія громадської думки

Тема 9. Соціологія культури, освіти та релігії

Тема 10. Соціологія особистості

Тема 11. Соціологія молоді

Тема 12. Соціологія сім'ї. Гендерна соціологія

Тема 13. Методика організації соціологічних досліджень

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Соціологія» є сприяти формуванню у майбутніх спеціалістів уміння використовувати соціологічний підхід як важливий засіб і дійовий інструмент аналізу складних соціальних проблем.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Соціологія» є оволодіння фундаментальними основами важливих знань для вивчення колективу, вміння аналізувати соціальні проблеми в житті та діяльності

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- загальну характеристику суспільства як цілісної системи та її складових елементів;
- предмет, структуру, функції, принципи, методи, основні категорії та закони соціології як науки;
- особливості становлення соціології як самостійної науки;
  - структуру та зміст спеціальних соціологічних теорій;
  - послідовність розробки програми соціологічного дослідження;
  - основні методи збору, обробки, аналізу результатів соціологічного досліджень;
- шляхи реалізації результатів соціологічних досліджень і соціальних технологій у суспільній практиці.

вміти:

- пояснювати, оцінювати, узагальнювати знання про суспільство в контексті системного підходу з елементами структурно-функціонального аналізу;
- володіти основними соціологічними термінами, користуватися ними під час виступів на семінарах, в дискусіях, диспутах тощо;
- використовувати в роботі засоби масової комунікації, в т. ч. комп'ютерні джерела інформації;
- брати участь в організації та проведенні соціологічних опитувань;
- використовувати на практиці результати соціологічних досліджень при діагностуванні причин соціальних конфліктів в сім'ї, колективі, на виробництві;
- сприяти розв'язанню міжособистісних та трудових конфліктів.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться **54** години за навчальним планом.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни:

Тема 1. Предмет, об'єкт, закони і категорії соціології

Місце і роль соціології в системі суспільствознавства Предмет і об'єкт соціології. Макро- та мікросоціологічні рівні вивчення суспільства. Функції, принципи, методи, категорії соціології, основні закони соціології. Структура соціологічного знання: теоретична соціологія, спеціальні соціологічні теорії, прикладна соціологія. Становлення соціології як самостійної науки. Взаємозв'язок соціології з іншими науками.

Тема 2. Основні етапи і тенденції розвитку соціологічної думки

Етапи розвитку і становлення соціології.

Передісторія соціологічної науки. Погляди давніх філософів на соціологічні проблеми. Особливості розвитку суспільних наук у середньовіччі, добу Відродження та епоху Просвітництва.

Особливості розвитку соціологічної науки на початковому етапі. Позитивізм Конта, його соціологічна суть і спрямування. Основний метод соціологічного дослідження за О. Контом.

Соціологічна теорія Г. Спенсера: основні положення, методологія. Органічна, расово-антропологічна, географічна школа, теорія соціал-дарвінізму, їх основні положення, недоліки та надбання.

Новий соціологічний підхід до розуміння суспільства Е. Дюркгейма, суть його «соціологізму» та запропонованого ним соціологічного методу. Поняття анемії. Розуміюча соціологія М. Вебера. В. Паретто, їх теорії соціальної взаємодії.

Сучасний етап розвитку соціологічної науки.

Протосоціологічний етап. Класичний період у розвитку світової соціології. Основні школи і концептуальні напрями сучасної західної соціології.

Тема 3. Розвиток соціологічної думки в Україні

Зародження соціологічної думки в Україні.

Вплив українського козацтва як соціального феномена на розвиток протосоціології.

Місце творів І. Вишенського у розвитку протосоціології. Соціально-політичні концепції Києво-Могилянської академії. Вплив творчості Г. Сковороди на становлення української протосоціології.

Внесок у розвиток пізнання соціального представниками Кирило-Мефодіївського товариства.

Політична соціологія М. Драгоманова.

Погляди видатного українського соціолога І. Ковалевського, його соціологічна система. І. Франко, роль його творчості у становленні національної свідомості українського народу.

Внесок М. Грушевського у подальший розвиток української соціології.

Ідея національної держави В. Липинського. Чинники, що стримували

розвиток української соціології у післяреволюційний період.

Проблеми і досягнення української соціології в умовах розбудови незалежної України.

Тема 4. Суспільство як соціальна система. Соціальна структура та соціальна стратифікація.

Суспільство: сутність, типи та тенденції розвитку. Соціальна стратифікація та соціальна мобільність. Соціальна структура українського суспільства, тенденції її розвитку.

Соціальна структура українського суспільства, тенденції її розвитку. Характерні особливості сучасного суспільства. Системний підхід до вивчення суспільства в соціології. Соціальний прогрес. Руйнування суспільства. Аномія. Соціальні спільноти та соціальні інститути; соціальний зв'язок і контроль. Характерні риси і тенденції постіндустріального суспільства.

Процес модернізації та стратифікаційні зміни в сучасному українському суспільстві: проблеми та умови їх вирішення.

Тема 5. Соціальні відносини. Соціальні процеси. Конфлікт як прояв соціальних відносин.

Сутність соціальних змін. Причини соціальних змін. Соціальні рухи, їх природа і типи. Форми масової поведінки. Натовп і публіка.

Соціальні процеси і їх різновиди. Особливості розвитку та перебігу соціальних процесів в сучасному світі. Соціальні зміни в Україні.

Соціологія конфлікту як галузь соціологічного знання. Поняття конфлікту. Причини конфліктів, їх класифікація, механізми, структура, функції конфліктів.

Прогнозування та попередження конфліктів. Стратегія виходу з конфлікту. Медіаторство: офіційне та неофіційне. Ролі медіаторів. Шляхи гармонізації суспільних відносин в українському суспільстві.

Тема 6. Етносоціологія

Предмет, об'єкт та історія розвитку етносоціології. Поняття «етносу», «нація». Національно-етнічні процеси і відносини. Міжнаціональні конфлікти. Націоналізм як соціальний феномен.

Поняття національного відродження та його місце в соціології нації. Етносоціальний розвиток сучасної України: стан, проблеми, перспективи.

Тема 7. Економічна соціологія. Соціологія праці та зайнятості

Предмет, об'єкт і функції економічної соціології. Категорії економічної соціології. Становлення економічної соціології як науки. Сучасна економічна соціологія.

Характер праці та умови праці. Суб'єктивні характеристики сфери праці: "мотивація", "ставлення до праці", "задоволеність умовами праці", "трудова адаптація", "соціально-психологічний клімат у колективі". Соціологічні теорії управління. Особистість керівника і працівника.

Роль соціології праці та зайнятості у вирішенні соціально-економічних проблем. Особливості розвитку економічної сфери українського суспільства, соціальні функції економіки. Безробіття та його види. Розробка сучасних проблем соціології праці. Підприємництво як соціально-економічна діяльність. Види підприємницької діяльності.

Тема 8. Політична соціологія. Соціологія права. Соціологія громадської думки

Предмет, суб'єкт та об'єкт соціології політики. Політика як особливий вид соціального регулювання. Соціологія політичних рухів і партій. Соціологія електоральної поведінки. Легітимність політичної влади в суспільстві та її ознаки. Основні тенденції розвитку політичного життя в Україні. Деполітизація населення та її причини.

Громадянське суспільство: сутність ідеї та перспективи його формування в Україні.

Громадська думка як оцінюючий фактор соціально - політичного рівня розвитку суспільства. Структура громадської думки. Природа громадської думки як стану масової свідомості. Функції і канали висловлювання громадської думки. Закономірності функціонування громадської думки і проблеми її вивчення. Громадська думка та її використання в соціальному управлінні. Вплив засобів масової комунікації на формування громадської думки, політичну свідомість та культуру.

Предмет, об'єкт і функції соціології права. Право, як соціальний інструмент. Механізм соціальної дії та реалізації права. Правова культура, правосвідомість і особливості їх формування. Соціальна природа правомірної і протиправної поведінки.

Тема 9. Соціологія культури, освіти та релігії

Культура як соціальне явище. Соціальні функції культури; її структурні елементи: мова, традиції, норми, цінності, обряди, знання, переконання. Компоненти культури. Єдність і різноманітність культур. Форми культури. Культурні процеси в сучасній Україні. Соціологія освіти: об'єкт, предмет, соціальні функції. Основні тенденції розвитку освіти. Стан освіти та науки як якісний показник рівня розвитку культури та суспільства.

Соціологічні концепції релігії. Функції релігії як соціального інституту суспільства. Релігійні організації та соціальна релігійна ситуація у сучасній

Україні. Тенденції розвитку релігійних процесів в українському суспільстві. Класифікація історичних форм релігій.

Тема 10. Соціологія особистості.

Поняття особистості в соціології. Соціальна структура та типологія особистості.

Особистість як об'єкт і суб'єкт соціальних відносин, її місце в системі соціальних зв'язків. Сутність процесу соціалізації: етапи (первинна, вторинна), компоненти (освіта, виховання) та фази (соціальна адаптація, інтеріоризація). Соціальна поведінка та фактори її формування. Соціальний статус і соціальна роль особистості, шляхи їх набуття. Рольовий набір і рольові конфлікти.

Девіантна поведінка особистості, її причини та види.

Тема 11. Соціологія молоді

Вік і суспільство. Вікова структура населення України.

Молодь як специфічна соціально-демографічна група. Процес інтеграції молоді в суспільні структури. Молодіжна субкультура як фактор соціалізації особистості.

Причини девіантної поведінки молодих людей та соціальна корекція цього стану. Організація вільного часу молоді в українському суспільстві як один із шляхів попередження, подолання явищ десоціалізації особистості. Молодіжна політика України. Проблеми молоді.

Тема 12. Соціологія сім'ї. Гендерна соціологія.

Поняття про предмет соціології сім'ї та гендерної соціології. Співвідношення понять "стать" та "гендер". Основні положення гендерної соціології; проблеми гендерної соціалізації; гендерні ідеали, стереотипи та тенденції до їх змінювання в сучасному суспільстві.

Сім'я та шлюб як соціальні інститути. Структура, функції сучасної сім'ї. Типологія сім'ї. Альтернативні форми сім'ї і шлюбу.

Причини сімейних конфліктів як предмет соціологічних досліджень. Підготовка молоді до створення сім'ї, зміцнення її стабільності як стратегічні суспільні завдання українського соціуму. Сучасна сім'я в Україні: стан, тенденції розвитку, перспективи.

Сутність демографічної політики. Демографічна ситуація в Україні.

Тема 13. Методика організації соціологічних досліджень.

Особливості підготовки і проведення соціологічного дослідження. Програма соціологічного дослідження, компоненти, етапи. Поняття вибірки.

Методи збирання соціологічної інформації. Опитування та його види. Спостереження та його види. Експериментальні методи в соціології. Методи обробки та аналізу емпіричних даних. Процедура інтерпретації результатів соціологічних досліджень.

Комп'ютерні програми обробки соціологічних даних. Підготовка практичних рекомендацій.

3. Рекомендована література:

1. Герасимчук А. А. Соціологія: [навч. посібник] / А. А. Герасимчук, Ю. І. Палеха, О. М. Шиян. – 4 -е вид., випр. й доп. – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2004. – 246 с
2. Лукашевич М. Соціологія. Загальний курс: підруч. / М. Лукашевич, М. Туленков. – К.: Каравела, 2004. – 456 с.
3. Навчальний посібник для самостійного вивчення предмету «Соціологія». — КиАТ, 2005.
4. Нестуля О. Соціологія: практикум модульний варіант: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / О. О. Нестуля, С Черниш Н. Соціологія: підручник за рейтингово-модульною системою навчання / Н. Черниш. – К.: Знання, 2009. – 468 с.
5. Соціологія: [навч. посібник] / [за ред. С. О. Макєєва]. – К.: Знання, 2005. – С. 60–67.
6. Соціологія: [підручник] / [за ред. В. М. Пічі]. – Львів: Новий Світ-2000, 2005. – С. 24–60.
7. Черниш Н. Й. Соціологія : [курс лекцій] / Н. Й. Черниш. – Львів: ЛНУ, 1998. – С. 30–80, 88–106.
8. Черниш Н. Соціологія: [курс лекцій] / Н. Черниш. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.sociology - lnu.org.ua/resursy.files/Chernysh_Soc_04.pdf

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання диференційований залік.

5. Засоби діагностики успішності навчання комплексний державний екзамен.